

70 éves a gyulai Nicolae Bălcescu Román Gimnázium

A gyulai Román Gimnázium 1949 szeptemberében nyitotta meg kapuját. A hetvenéves évfordulóról 2019 végén, kulturális programmal emlékeztek meg. A számos egykori s jelenlegi diák, tanár és meghívott vendég jelenlétében zajló eseményt a viszontlátás és a közös nosztalgia öröme tette teljessé.

A szerző felvételei

A rendezvényt a *Pro Musica* és a *Lira* román kórusok nyitották meg Magyarország, Románia és az Európai Unió himnuszaival, majd házigazdaként *Czeglédiné dr. Gurzó Mária* igazgatóasszony elevenítette fel az elődök emlékét, felidézve az intézmény történetének jelentősebb mozzanatait. A román gimnázium 1953 óta viseli a román forradalmár és gondolkodó *Nicolae Bălcescu* nevét. 1974-ben, fennállása negyedszázados évfordulója alkalmából, a bukaresti N. Bălcescu Gimnázium adományozta azt a Bălcescu mellszobrot, mely a mai napig az iskola épülete előtt köszönti a betérőket. Fontos eseményt hozott az iskola életében az 1981-es év is, amikor a régi, Városház utcai épületből mai, modern otthonába költözhetett az intézmény, mely a Nagyrománváros elnevezésű kerület egyik jelentős román közösségi centruma lett.

A gimnáziumban végzett első nemzedékből már csak hárman élnek. Közülük ketten – *Csóka Tivadar* ny. tanítónő és *Petrucaza Tivadar* ny. tanár – részt vettek az ünnepségen. A régi tanárok közül *Tyirityán Katalin* tanárnő, aki ugyan 89 évesen már nem tudott személyesen megjelenni, azonban meleg szavú üdvözlőt küldött minden diáknak és tanárnak. A hetven év alatt a román gimnáziumot hat igazgató vezette: *Wild Frigyes*, *Szilágyi Péter*, *Balogh József*, *Szántó Katalin*, *Budai János* és *Czeglédiné Gurzó Mária*.

Az intézményt fenntartó Magyarországi Románok Országos Önkormányzatának elnöke, *Kozma György*, a gimnázium volt diákjaként arról is beszélt, hogy „ez a hetvenéves évforduló az egész közösségünk ünnepe, hiszen ez az intézmény nemzetiségünk fejlődésének egyik fontos építőeleme. Számunkra ez az iskola a román kultúra forrása, egy spirituális tér, ahol a legtöbben, köztük én is, kialakítottuk a hazai román közösséghez való kapcsolódásunkat. Nem véletlen, hogy nagyon jól felkészült tanáraink vannak, akik ők maguk is ebben az intézményben tanultak, és számos olyan volt diákunk, akik szakmailag nemzeti szinten is elismert személyiségek”.

A tizenkettedikes gimnáziumi tanulók irodalmi műsorában hazai román szerzők versei hangzottak el, majd a táncsoport méhkeréki és eleki táncokkal bővölte el a közönséget.

Az emlékezések sorát egy fotó- és dokumentumkiállítás követte, amit a volt igazgató, *Budai János* ajánlott a jelenlévők figyelmébe. Az évfordulós torta felszeletelése előtt a jelenlévők még egy képzőművészeti kiállítás megnyitóján is részt vettek, melynek tematikájáról és alkotóiról *Martyin Emília* muzeológus beszélt. A kiállító művészek a román gimnázium egykori diákjai voltak: *Oroján István*, *Nyisztor János*, *Prekup János*, *Gál Tibor*, *Cséffán Tibor*, *Kiss Adél*, *Puj Irén*, *Sajti Csaba* és *Machhour Julianna*.

Simon Éva

Kiállításmegnyitó a 70 éves gyulai gimnázium ünnepi tárlatán

Tisztelt Vendégeink, kedves hajdani és jelenlegi diákok!

Egy nem mindennapi, rendhagyó és különleges csoportos kiállítás megnyitóján vagyunk. Rendhagyó azért, mert nem a tematika, a művészi szemlélet, vagy az egy irányzathoz tartozás köti össze a kiállítókat, hanem a közös iskola, a középiskola, melynek ma ünnepeljük megalakulása hetvenedik évfordulóját.

A máig egyetlen magyarországi román középiskola, a Nicolae Bălcescu Román Gimnázium, működésének hetven éve alatt több ezer diáknak volt második otthona. Olyan intézmény, amely köztudottan kimagasló továbbtanulási eredményekkel dicsekedhet, és amelynek padjaiból kikerülő diákok később orvosok, pedagógusok, magasan képzett szakemberek lettek az élet számos területén. Többen vannak közöttük, akik az alkotómunkában találták meg hivatásukat vagy kedvtelésből kezdtek el rajzolni, festeni, formázni. Változatos korosztályok, különböző stílusok képviselőinek munkáit láthatjuk tehát a *Gyarmati* Gabriella művészettörténész által rendezett kiállításon.

*Oroján István*ról azt hiszem, egyikünk sem tudna elfogultság nélkül beszélni, hiszen jellegzetes jegyeket viselő munkáit számos kiállításon megcsodálhattuk, és szeretjük. Az *Oroján-életművet* neves művészettörténészek elemezték kötetekben, tanulmányokban, felsorakoztatva természetesen a művész megszámíthatatlan egyéni, csoportos és közös kiállítását. Ha az interneten rákeresünk *Orojánra*, akkor az első találatban azt olvashatjuk, hogy híres

magyar festőművész, grafikus. Az artportal magazinban *Wehner Tibor* író, művészettörténész írását találjuk, melyben így fogalmaz róla: „*Konstruktív szellemű, elvont, geometrikus elemekből építkező, líraian árnyalt táblaképek, pasztellek, grafikák és fából kivitelezett kispasztikák készülnek műhelyében.*”

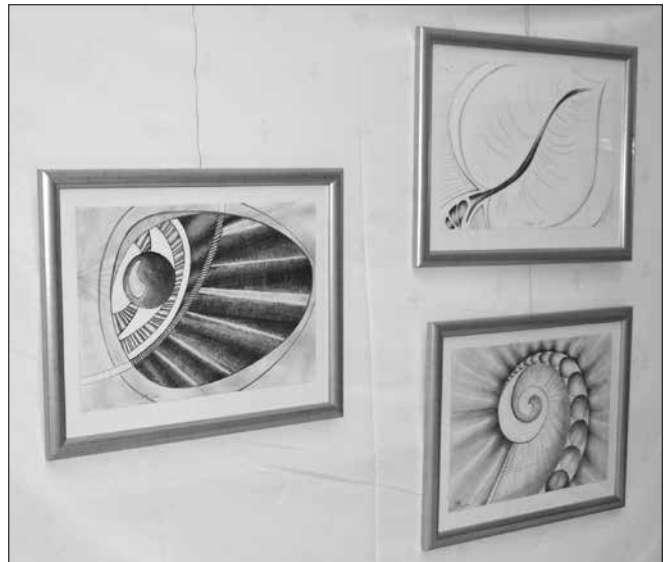
Ki ne ismerné Gyulán a *Prekup-házat*, a Vár utcai hajdani kollégiummal szembeni épületet, amely *Prekup János* otthona volt, aki huszonkét éves koráig élt a városban és már gyermekkorától rajzolt. A Vár utcai ház csakúgy, mint a vár, Gyula hangulatos utcái, szép épületei, a tanyák és a Körös-part oly mértékig hatottak *Prekup János* személyiségére, hogy ezek festményei alapvető és visszatérő motívumai lettek. A táj- és emlékképeken a városból régóta elköltözött autodidakta alkotó szülőhelyhez kötődő nosztalgiája fejeződik ki.

Gál Tibor itt a román iskolában, *Oroján István* szakkörében szerette meg a rajzolást, festést. Talán nem véletlen, hogy munkáit románul, *Tiberiu Gál*-ként jelzi. A festés számára nyugodt lelkiállapotot teremt, és örömet jelent. Alkotásait magyarországi, amerikai, svájci és németországi magángyűjtők vásárolják, kiállításokkal eddig Gyulán és szülőfalujában, Körösszakálban mutatkozott be. Csendéletei alapvetően képzeletvirágokat, azaz nem valós, hanem egy elképzelt világ álom szülte virágait ábrázolják, tájképeit fotók alapján vagy a természetben festi.

Cséffán Tibor *Gál Tibor*hoz hasonlóan autodidakta alkotó, aki főként csoportos kiállításokon mutatta be eddig munkáit. A képein megjelentetett tematika

és ábrázolásmód megismerhető az interneten nagy számban szereplő alkotásaiból. Azt láthatjuk, hogy főként a tájképek és virágcsendéletek festése jelent örömet az alkotónak, akinek festésmódját a nagyon aprólékos kidolgozottság, ábrázolásmódját pedig a meseszerűség jellemzi.

Nyisztor János festő és grafikus, sokoldalú alkotó, ezért nagyon nehéz összefoglalóan és röviden jellemezni. Laikusként azt mondanám, hogy témákban gondolkodik, folyton elmélkedik, így szinte minden eddigi kiállítása úgy volt más, hogy közben nagyon jellegzetesen, sajátosan „nyisztoros”. Úgy őrzi meg egyedi stílusjegyeit, hogy folyamatosan változtat, formailag és technikailag egyaránt fejlődik. Úgy újul meg, hogy ugyanolyan marad. Látványosan képes ötvözni a tartalmat és formát, például amikor gyermekkori emlékképeket idéz a számítógépes grafikai eljárással készült zöld biciklis alkotásokon. Az utóbbi évtizedben végzett kiadványtervezői tevékenysége is kiemelkedő.

Kiss Adél a kolozsvári Képzőművészeti és Formatervezési Egyetemen végzett grafikus, formatervező, festő, akinek számos egyéni és csoportos kiállítása nyílt itthon s külföldön egyaránt. Ha Adél munkáira gondolok, elsősorban az aprólékos kidolgozása, finom grafikai munkái jutnak eszembe, amelyek szinte mindig bájosak, humorosak, groteszkek és tartalommal telítettek. Soha nem öncélúak, kommunikálnak a közönséggel, hatnak és üzennek. Gyarmati Gabriella művészettörténész megfogalmazása szerint: „Az ő emberi történeteket mesélő művei tele vannak érzelmekkel, gondolatokkal, amelyeket kendőzetlen őszinteséggel oszt meg velünk.”

Puj Irén vidám, kissé bohém természete már gyermekkorában megmutatkozott, amikor amatőr szobrász édesapjával közösen vett részt az alkotótáborokban. Gyermekkori élményei bizonyára meghatározóak voltak későbbi döntésében, hogy szenvedélyét, a képzőművészetet válassza fő hivatásként. A temesvári egyetem képzőművészeti karán eltöltött évek igazolták döntése helyességét. Munkáinak jellemzője, hogy a közlésre méltó lényeg nem el-

sősorban formák, hanem színek által közvetíti. Különösen felfokozott lelkiállapotban tud festeni, az alkotás számára megnyugvást hoz. Egyik interjújában így nyilatkozott erről: „Minden képben van valami belőlem, valami, ami csak engem jellemez. A színek a pillanatnyi lelkiállapotomat tükrözik.”

Szakmai önéletrajza alapján azt láthatjuk, hogy a szintén a temesvári egyetem képzőművészeti karán végzett fiatal képzőművész, Sajti Csaba útja egyenesen vezetett a számítógépes látványtervezés irányába. Már általános iskolásként alkotótáborok résztvevője volt: rajzolt, festett, agyagozott, viaszszobrokat készített, a gimnáziumi évek pedig határozottan a művészeti pálya felé irányították. Ehhez az is hozzájárult, hogy már ekkor számos lehetőséget kapott az alkalmazott grafika területén mutatkozó tehetsége kibontakoztatására: plakátokat, szórólapokat, logókat, könyvborítókat tervezett.

Machhour Julianna Aradon és Temesváron végzett dizájn, illetőleg termékdizájn szakon, jelenleg pedig Battonyán s itt a gyulai román általános iskolában, gimnáziumban tanárként ismerteti meg a diákokat a vizuális kultúrával. A tanítás mellett továbbra is alkot, munkáit több kiállításon volt alkalma bemutatni. Meglátja a világban, a természetben a szépet, és azt ahhoz méltó módon ábrázolja, a forma és a tartalom teljes összhangját teremtve meg. Képes a valóságtól elvonatkoztatni és hangulatokat közvetíteni a formákkal és színekkel.

A ma itt kiállító alkotók közös nevezője a román gimnázium. Hogy mennyire meghatározó egy képzőművész alkotómunkájában a nemzetiséghez tartozás, azt Oroján István fogalmazta meg túpontosan egy, ötvenéves születésnapja alkalmával adott interjúban: „A művészet mindenképp létezik, nem ismer határokat és származást. Ha valaki művész, akkor elsősorban művész, majd ember, s talán éppen román...”

Ezekkel a gondolatokkal kívánok a ma itt bemutató művészeknek, alkotóknak sok örömet és sikereket. Önöket pedig arra kérem, hogy fogadják szeretettel a kiállítást.

Martyin Emília